

NATIONAL SANSKRIT UNIVERSITY: TIRUPATI

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

शास्त्री - कृष्णयजुर्वेदः

SHASTRI SYLLABUS

2nd Elective for SastriSammanitha& B.A. Honours

Choice Based Credit System (SHASTRI) Syllabus

Pattern of marks

(Following pattern will be followed for each paper in each semester)

External Assessment = 75 Marks for written Examination

15 objective ×1 Marks = 15×1	= 15 Marks
2 (out of 4) × 15 Marks = 2×15	= 30 Marks
6 (out of 12) × 5 Marks = 6 × 5	= 30 Marks
Total	= 75 Marks
Internal Assessment: (Assignments, Class Test Etc.)	= 25 Marks
Grand Total	= 100 Marks

Objective of the course

विषयस्योद्देश्यम् —

विदितमिदं स मेधां यत् मन्त्रब्राह्मणयोः द्वयोः
मिश्रीभावत्वात्कृष्णयजुर्वेद इति प्रसिद्धः। सम्प्रति वेदस्यास्य तैत्तिरीय-मैत्रायणी-कठ-कपिष्ठलेति
चतस्रः शाखाः सम्प्राप्यन्ते। शुक्लयजुर्वेदवत् वेदेऽस्मिन् आनुपूर्व्येण यागाः एव समाप्ताः।
पाठ्यक्रमेऽस्मिन्कृष्णयजुर्वेदतैत्तिरीयसंहिता,
दर्शपूर्णमासप्रयोगः, मीमांसापरिभाषा, जैमिनीयन्यायमालाविस्तरादिविषयाः पाठ्यन्ते।
एतेषु विषयेषु प्रकृत्येष्टिभूतायाः दर्शपूर्णमासेष्टेः सब्राह्मणप्रयोगाः
विहिताः। अतः एतेषां ग्रन्थानामध्ययनेन श्रौतकर्मानुरागिणां महानुपकारः साधितो भविष्यति।

शास्त्रीवेदभाष्यम्

1st Semestar

कृष्णयजुर्वेदः

Paper No- 1

विषय:- तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्ने आदितः अष्टौऽनुवाकाः- सब्राह्मणं
विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्ने प्रथमद्वितीयानुवाकौ।

Objective - दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः।

Unit – 2 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्ने तृतीयानुवाकः।

Objective – दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, पात्रप्रोक्षणमित्यादयः विषयाः।

Unit – 3 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्ने चतुर्थपञ्चमानुवाकौ।

Objective – दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, हविर्निवापः, हविप्रोक्षणम्।

Unit – 4 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्ने षष्ठानुवाकः।

Objective – दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, ब्रीहिप्रोक्षणम्।

Unit – 5 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्ने सप्तमानुवाकौ।

Objective - दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, कपालोपधानं, संवापादिः।

शास्त्रीवेदभाष्यम्

1st Semestar

कृष्णयजुर्वेदः

Paper No- 2

(Interdisciplinary)

विषयः दर्शपूर्णमासयागः

Unit – 1 दर्शपूर्णमासौ, यागानुष्ठानकालः, पौर्णमासीदिनकृत्यम्, कृष्णपतिपदिदिनकृत्यम्

Objective - अत्र दर्शपौर्णमासयागस्य कालनिरूपणम्, तथा पूर्णिमायां वह्निं
आहरणमित्यादिविषयाः प्रोच्यन्ते ।

Unit – 2 हविर्निर्वापः, अवहननपेषण, हविश्रपणम्, वेदीनिर्माणम्, आज्यग्रहणम् ।

Objective - अत्रदैवतानांकृतेहविः ग्रहणम्, अवहननं, पेषणं, कपालस्थापनं, आज्यग्रहणम् इत्यादि
विषयाः प्रमुखतया वर्णिताः ।

Unit – 3 वेद्यास्तरणम्, पात्रासादनम्, सामिधाग्निकर्म, प्रयाजाः, प्रधानयागानुष्ठानम्, स्विष्टकृत्

Objective - अत्रवेद्यास्तरणम्, यज्ञपात्राणां स्थापनं, सामिधेनीकर्म, पञ्च प्रयाजादीनाम् अनुष्ठानं,
विधानं प्रामुख्येन आलोच्यते ।

Unit – 4 इडाभक्षणम्, ऋत्विग्दक्षिणा, अनुयाजाः, पत्नीसंयाज, यजमानम् ।

Objective - अत्रइडाभक्षणम्, ऋत्विग्दक्षिणा, अनुयाज इत्यादि विषयाः प्रमुखाः सन्ति ।

Unit – 5 दर्शयागविशेषः, वत्सापाकरणम्, शुक्लप्रतिपदिदिनकृत्यम्, पिण्डपितृत्यजः

Objective - अत्रवत्सापाकरणंतथापिण्डपितृत्यजः यज्ञीयद्रव्याणां पात्राणां च परिचयः इत्यादि
विषयाः प्राधान्येन प्रोक्ताः ।

Objective of the paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् दर्शपूर्णमासोक्तविषयाः निगदिताः सन्ति । तत्रतावत् प्राधान्येन दर्शयागे कृष्णप्रतिपदिदिनकृत्यम्, तथाशुक्लप्रतिपदिदिनकृत्यं च प्रसङ्गानुगुणं विवक्षितः । एवं च प्रयाजानुयाजादीनां वर्णनं, पिण्डपितृत्यञ्च ।

शास्त्रीवेदभाष्यम्

2nd Semestar

कृष्णयजुर्वेदः

Paper No- 3

विषयः तैत्तिरीयसंहितायांप्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्नेनवमानुवाकप्रभृतिप्रश्नसम्पूर्तिभागः
सब्राह्मणं

विद्यारण्यभाष्यम् ।

Unit – 1 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्नेनवमानुवाकः ।

Objective दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, वेदीमानम्, वेदीकरणम् ।

Unit – 2 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्नेदशमानुवाकः ।

Objective दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, हविर्ग्रहणम् ।

Unit – 3 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्नेएकादशानुवाकः ।

Objective दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, हविरासादनम् ।

Unit – 4 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्नेद्वादशानुवाकः ।

Objective दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, आधारः ।

Unit – 5 प्रथमकाण्डे प्रथमप्रश्ने त्रयोदशचतुर्दशानुवाकौ ।

Objective दर्शपूर्णमासेष्टिविचारः, सृग्व्युहनम्, काम्येष्टि, याज्यापुरोनुवाक्या ।

शास्त्रीवेदभाष्यम्

2nd Semestar

(Interdisciplinary)

Paper No- 4

विषयः मीमांसापरिभाषा

Unit – 1 मीमांसापरिभाषायाः प्रथमप्रकरणम्

Objective वेदस्यापौरुषेयत्वं, पञ्चविधत्वम्, तस्यभेदाः प्रकिर्तीताः सन्ति ।

Unit – 2 मीमांसापरिभाषायाः द्वितीयप्रकरणादितः कर्मभेदं यावत् ।

Objective अत्रकर्मणः भेदाः तथास्वरूपवर्णितमस्ति ।

Unit – 3 यागहोमशब्दार्थविचारात् द्वितीयप्रकरणान्तं यावत्

Objective यागहोम इत्यनयोः भेदविचारः संलक्ष्यते ।

Unit – 4 तृतीयप्रकरणम्

Objective भावनाविचारः प्रतिपादितः

Unit – 5 चतुर्थप्रकरणम्

Objective अर्थवादविचारः तथा कर्मभेदः संलक्ष्यते

Objective of the paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् वेदापौरुषेयत्वं, पञ्चविधत्वं, कर्मणः भेदाः, यागहोमयोर्विचारः, भावनाविचारः, अर्थवादविचारश्च वर्णितः ।

शास्त्रीवेदभाष्यम्

3rd Semestar

कृष्णयजुर्वेदः

Paper No- 5

तैत्तिरीयसंहितायांप्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने आदितः सप्तानुवाकाः- सब्राह्मणं विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1 प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने प्रथमद्वितीयानुवाकौ।

Objective अग्निष्टोमः, यजमानस्यक्षौरादिसंस्काराः, दीक्षा

Unit – 2 प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने तृतीयानुवाकः

Objective अग्निष्टोमः, देवयजनस्वीकारः

Unit – 3 प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने चतुर्थानुवाकः

Objective अग्निष्टोमः, सोमक्रमणी

Unit – 4 प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने पञ्चमानुवाकः

Objective अग्निष्टोमः, सोमक्रमण्याः, पदसंग्रहः

Unit – 5 प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने षष्ठसप्तमानुवाकौ

Objective अग्निष्टोमः, सोमोन्मानम्, सोमक्रयः

शास्त्री - वेदभाष्यम्

3rd Semestar

कृष्णयजुर्वेदः
(Interdisciplinary)
Paper No- 6

तैत्तिरीयसंहितायांप्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने अष्टमानुवाकप्रभृति प्रश्नसम्पूर्तिपर्यन्तं- सब्राह्मणं विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1	प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने अष्टमनवमानुवाकौ।
Objective	अग्निष्टोमः, सोमस्यशकटारोपणम्, सोमस्य प्राचीनवंशशालांप्रतिगमनम्
Unit – 2	प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने दशमानुवाकः ।
Objective	अग्निष्टोमः, आतिथ्येष्टिः, तानूपत्रम्
Unit – 3	प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने एकादशानुवाकः
Objective	अग्निष्टोमः, सोमाप्ययनम्, अवान्तरदीक्षा, उपसदः
Unit – 4	प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने द्वादशानुवाकः
Objective	अग्निष्टोमः, उत्तरवेदी
Unit – 5	प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने त्रयोदशचतुर्दशानुवाकौ।
Objective	अग्निष्टोमः, हविर्धानम्, काम्येष्टियाज्यापुरोनुवाक्या

कृष्णयजुर्वेदः

Paper No- 9

तैत्तिरीयसंहितायांप्रथमकाण्डे तृतीयप्रश्ने आदितः सप्तानुवाकाः- सब्राह्मणं विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1 प्रथमकाण्डे तृतीयप्रश्ने प्रथमद्वितीयानुवाकौ।

Objective अग्निष्टोमः, हविर्धानमण्डपनिर्माणम्, उपरवाः।

Unit – 2 प्रथमकाण्डे तृतीयप्रश्ने तृतीयानुवाकः।

Objective अग्निष्टोमः, धिष्ण्याः।

Unit – 3 प्रथमकाण्डे तृतीयप्रश्ने चतुर्थानुवाकः।

Objective अग्निष्टोमः, वैसर्जनहोमः।

Unit – 4 प्रथमकाण्डे तृतीयप्रश्ने पञ्चमानुवाकः।

Objective अग्निष्टोमः, यूपच्छेदनम्।

Unit – 5 प्रथमकाण्डे तृतीयप्रश्ने षष्ठसप्तमानुवाकौ।

Objective अग्निष्टोमः, यूपस्थापनम्, पशोरुपाकरणम्।

शास्त्रीवेदभाष्यम्

4th Semestar

कृष्णयजुर्वेदः

(Interdisciplinary)

Paper No- 10

विषयः- वेदाङ्गतिहासः

Unit – 1 शिक्षा ।

Objective - वर्णोच्चारणप्रकारः, प्रयत्नादीनां प्रकारः, स्वरः, मात्रा, कालप्रभृतिविचारः।

Unit – 2 कल्पः ।

Objective – श्रौतसूत्र-गृह्यसूत्र-धर्मसूत्र-शूल्वसूत्रेत्यादीनां विषये वर्णनम् ।

Unit – 3 व्याकरणम्, निरुक्तञ्च ।

Objective – सन्धि, समासादिविषये एवंनिघण्टु, नैगम, दैवतकाण्डत्रयाणां वर्णनं परिचयात्मकमध्ययनं च ।

Unit – 4 छन्दः ।

Objective – अत्र गायत्री, उष्णिक्, त्रिष्टुप्, पङ्क्तिः, जगती, अनुष्टुप्, बृहती, सप्तछन्दांसिविषये वर्णनम् ।

Unit – 5 ज्योतिषम् ।

Objective - अत्रसिद्धान्तसहितहोरादि स्कन्धत्रयाणां वर्णनं राशिग्रहाणां वर्णनं कालनिर्णयश्चेति ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् शिक्षा-कल्प-निरुक्त-छन्द-ज्योतिष-व्याकरणादिषणां छन्दसां च

परिचयः वर्तते । अस्याध्ययनेन वेदोक्तविषयाणामुपरि ज्ञानार्जनं भवति । उच्यते — हि पाणिनीयशिक्षायां

– तस्मात्साङ्गमधीत्यैव ब्रह्मलोके महीयते । पाणिनीयशिक्षा-४ २

शास्त्रीवेदभाष्यम्

5th Semestar

कृष्णयजुर्वेदः

Paper No- 11

तैत्तिरीयसंहितायांप्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्नेआदितः २ २अनुवाकाः- सब्राह्मणं विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने १-४ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः,सोमाभिषवः, उपांसुग्रहः, अन्तर्यामिग्रह,ऐन्द्रायवग्रहः।
Unit – 2	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने ५-८ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः,मैत्रावरुणाश्विनशुक्रादिग्रहाः।
Unit – 3	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने ९-१२ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः,मञ्चि- आग्रयण-भातृव्यव्रत- उकृथ्यग्रहाः
Unit – 4	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने १३-२६ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः,ध्रुव-ऋतु-ऐन्द्राग्नन्वैश्वदेवग्रहाः।
Unit – 5	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने १७-२२ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः, माहेन्द्र-मरुत्पति-आदित्यादिग्रहाः।

शास्त्रीवेदभाष्यम्

5thSemestar

कृष्णयजुर्वेदः

(Interdisciplinary)

Paper No- 12

तैत्तिरीयसंहितायांप्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने २३-४६ अनुवाकं यावत् - सब्राह्मणं विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने २३-२६ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः,सावित्र-वैश्वदेवग्रहौ।
Unit – 2	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने २७-३१ अनुवाकं यावत्।

Objective	अग्निष्टोमः, पत्नीव्रत, हरियोजन-ऐन्द्र-आदित्यादिग्रहाः।
Unit – 3	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने ३२-३६ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः, शौर्यातिग्रहः।
Unit – 4	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने ३७-४१ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः, षोडशीग्रहः।
Unit – 5	प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने ४२-४६ अनुवाकं यावत्।
Objective	अग्निष्टोमः, षोडशीग्रहः, दक्षिणा, सविष्टयजुहोम, अववृथ, सौम्यचरू, काम्येष्टियज्वापुरोनुवाक्या।

शास्त्रीवेदभाष्यम्

6th Semestar

कृष्णयजुर्वेदः

Paper No- 13

तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे प्रथमद्वितीयप्रपाठकौ।

Unit – 1	तृतीयकाण्डे प्रथमप्रपाठके आदितः चतुर्थानुवाकं यावत्।
Objective	सोमोपस्थानम्, सोमक्रयणीपदाञ्जनादि, पशूपाकरणादिमन्त्राः।
Unit – 2	तृतीयकाण्डे प्रथमप्रपाठके पञ्चमतः अष्टमानुवाकं यावत्।
Objective	अग्निध्राद्यभिर्मर्षणादिविषयाः।
Unit – 3	प्रथमप्रपाठके नवमानुवाकात् द्वितीयप्रपाठकस्य प्रथमानुवाकं यावत्।
Objective	सवनाहूत्यादिमन्त्राः, होममन्त्राः, पवमानग्रहत्रयम्।
Unit – 4	द्वितीयप्रपाठकस्य द्वितीयानुवाकात् षष्ठानुवाकं यावत्।

Objective	सवरनिरूपणम्, सोमावेक्षणादिविषयाः।
Unit – 5	द्वितीयप्रपाठकस्य सप्तमात् -एकादशानुवाकं यावत्।
Objective	स्तुतशास्त्रे, प्रस्थितयाज्याख्यहोमादिमन्त्राः।

शास्त्रीवेदभाष्यम्
6th Semestar

(Interdisciplinary)

Paper No- 14

जैमिनीयन्यायमालाविस्तरः

Unit – 1	जिज्ञासाधिकरणम्, धर्मलक्षणम्, धर्मप्रामाण्यम्, चोदनाप्रामाण्यम्
Objective	धर्मस्यलक्षणं, प्रामाण्यम्, तथा चोदनाधर्ममूलकत्वम्, इत्यस्मिन् विषये वर्णितमस्ति।
Unit – 2	शब्दनित्यत्वाधिकरणम्, वाक्याधिकरणम्, वेदापौरुषेयत्वम्, अर्थवादः।
Objective	अत्र वेदवाक्यस्य नित्यत्वं, तथाअपौरुषेयत्वम्, अर्थवादस्य वर्णनंविद्यते।
Unit – 3	मन्त्राधिकरणम्, स्मृत्यधिकरणम्, विरोधाधिकरणम्, तत्प्रक्षाधिकरणम्
Objective	अत्र मन्त्रभागस्य प्रामाण्यं तथास्मृत्यादि व्यधिकरणविषये ज्ञायते।
Unit – 4	अपूर्वाधिकरणम्, मन्त्रलक्षणम्, ब्राह्मणलक्षणम्
Objective	अत्रब्राह्मणलक्षणम्, अपूर्वाधिकरणस्य तताविधेः वर्णना संल्लक्ष्यते।
Unit – 5	ऋग्यजुसामलक्षणम्, आचारप्रामाण्यम्, निगदाधिकरणम्, ग्रहैकत्वाधिकरणम्।
Objective	ऋगादीनांलक्षणम्, आचारप्रामाण्यम् संल्लक्ष्यते।

Objective of the paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् धर्मलक्षणम्, वेदनित्यत्वम्, वेदापौरुषेयत्वम्, ब्राह्मणलक्षणम्, अपूर्वाधिकरणम्, ऋगादीनां लक्षणं च प्रतिपादितम्।

शास्त्री चतुर्थवर्षम्

7th semester

Course. 15

विषय:- तैत्तिरीयारण्यके प्रथमप्रश्नः।

Unit – 1 तैत्तिरीयारण्यके प्रथमप्रश्ने १-६ अनुवाकं यावत्।

Objective - अत्र आरूढकेतुचयनम्, अवीष्टकोपाधानमन्त्राश्च प्रोक्तानि।

Unit – 2 तैत्तिरीयारण्यके प्रथमप्रश्ने ७-१३ अनुवाकं यावत्।

Objective – अत्र आरूढकेतुचयनम्, अवीष्टकोपाधानमन्त्राश्च प्रोक्तानि।

Unit – 3 तैत्तिरीयारण्यके प्रथमप्रश्ने १४-२० अनुवाकं यावत्।

Objective – अत्र आदित्योपस्थानमन्त्राः प्रतिपादिताः। अपि च सूर्यस्य नामानि प्रोक्तानि।

Unit – 4 तैत्तिरीयारण्यके प्रथमप्रश्ने २१-२६ अनुवाकं यावत्।

Objective – अत्र अवीष्टकोपाधानमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 5 तैत्तिरीयारण्यके प्रथमप्रश्ने २७-३२ अनुवाकं यावत्।

Objective अत्र आरूणकेतुकचयननियमाः प्रोक्ताः।

आचार्य वेदभाष्यम्

3rd Semestar

कृष्णयजुर्वेदः

Interdisciplinary

Paper No- 16

विषयः- तैत्तिरीयारण्यके द्वितीयतृतीयप्रश्नौ।

Unit – 1 तैत्तिरीयारण्यके द्वितीयप्रश्ने १-९ अनुवाकं यावत्।

Objective - अत्र यज्ञोपवीतविधिः सन्ध्योपासनाविधिः कुष्माण्डहोमश्च प्रतिपादितः।

Unit – 2 तैत्तिरीयारण्यके द्वितीयप्रश्ने १०-२० अनुवाकं यावत्।

Objective – अत्र ब्रह्मयज्ञप्रयोगः विहितः। स्वाध्यायविषयोऽपि प्रोक्ताः।

Unit – 3 तैत्तिरीयारण्यके तृतीयप्रश्ने १-७ अनुवाकं यावत्।

Objective – अत्र चातुर्होत्रचयनमन्त्राः, प्रतिग्रहमन्त्राः उक्ताः।

Unit – 4 तैत्तिरीयारण्यके तृतीयप्रश्ने ८-१४ अनुवाकं यावत्।

Objective – अत्र होतृहृदयमन्त्राः, पुरुषसूक्तमन्त्राश्च आम्नाताः।

Unit – 5 तैत्तिरीयारण्यके तृतीयप्रश्ने १५-२१ अनुवाकं यावत्।

Objective अत्र ब्रह्ममेधमन्त्राः मृत्युसूक्तमन्त्राश्च उक्ताः ।

8th semester

Course.17

विषयः:-Editing of One Manuscript.

Course. 18

विषयः:-Editing of One Manuscript.

NATIONAL SANSKRIT UNIVERSITY: TIRUPATI

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

आचार्यः - कृष्णयजुर्वेदः

ACHARYA SYLLABUS

Pattern of marks

(Following pattern will be followed for each paper in each semester)

External Assessment = 70 Marks for written Examination

2(out of 4) ×15 Marks	= 30 Marks
2(out of 4)×10 Marks	= 20 Marks
2(out of 4)× 5 Marks	= 10 Marks
10 Objectives × 01 Marks	= 10 Marks
Total	= 70 Marks

Internal Assessment = 30 Marks

Objective type Question (Class Test)	= 10 Marks
Paper presentation in Departmental Seminar	= 10 Marks
Assignments	= 10 Marks
Total	= 30 Marks

Grand Total = 70 Marks + 30 Marks = 100 Marks

Objective of the course -

विषयस्योद्देश्यम् —

अयं कृष्णयजुर्वेदः भारतस्य दक्षिणप्रदेशे प्रथितोऽस्ति। मन्त्रब्राह्मणयोरेकत्रमिश्रितत्वादयं कृष्णयजुर्वेद इति नाम्ना व्यवहियते। वेदेऽस्मिन् दर्शपौर्णमासाद्यनुष्ठानमन्त्राणां सङ्कलनमस्ति। तत्रायं विशेषः यत् प्रयोगेषु मन्त्रैः सह तन्नियोजकानां ब्राह्मणानां सम्मिश्रणमस्ति।

पाठ्यक्रमेऽस्मिन् कृष्णयजुर्वेदस्य संहितारण्यकोमनिषद्, निरुक्तं, पिङ्गलछन्दशास्त्रादिविषयाः पाठ्यन्ते। तत्र प्राधान्येन वाजपेय-राजसूय- अश्वमेध-शतरुद्र-वसोधराहोमः सोमयागादिविषयाः

ससन्दर्भं सविस्तरं च वर्णिताः सन्ति। एतेषामेव सब्राह्मणभाष्यमत्र पाठ्यते। एतेषां ज्ञानेन न केवलमनुष्ठातृणामपितु सामान्यजनानाम् उपकारः संशोधितो भवेत्।

आचार्य वेदभाष्यम्

कृष्णयजुर्वेदः

1st Semestar

Paper No- 1

विषयः- तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमप्रपाठके ७-१३ अनुवाकाः- सब्राह्मणं विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमप्रपाठके सप्तमोऽनुवाकः

Objective - अत्र वाजपेयसम्बन्धिप्रयोगमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 2 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमप्रपाठके अष्टमोऽनुवाकः

Objective – अत्र वाजपेयसम्बन्धिप्रयोगमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 3 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमप्रपाठके नवमोऽनुवाकः

Objective – अत्र वाजपेयसम्बन्धिप्रयोगमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 4 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमप्रपाठके दशम-एकादशोऽनुवाकौ

Objective – अत्र वाजपेयसम्बन्धिप्रयोगमन्त्राः प्रतिपादिताः।

Unit – 5 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमप्रपाठके द्वादश-त्रयोदशोऽनुवाकौ।

Objective - अत्र अश्वमेधप्रकरणं च प्रोक्तम्।

1st Semestar

Paper No- 2

विषय:- तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे पञ्चम- सप्तमप्रपाठकाः सब्राह्मणं विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1 तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे पञ्चमप्रपाठके आदितः पञ्चोऽनुवाकः

Objective - अत्र भगवतः श्रीरुद्रस्य लीलाविग्रहवर्णनम्।

Unit – 2 तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे पञ्चमप्रपाठके ६ अनुवाकात् प्रपाठकान्तं यावत्।

Objective – अत्र भगवतः श्रीरुद्रस्य लीलाविग्रहवर्णनम्।

Unit – 3 तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे सप्तमप्रपाठके आदितः पञ्चोऽनुवाकाः

Objective – अत्र वसोर्धारा होमविषयाः प्रोक्ताः।

Unit – 4 तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे सप्तमप्रपाठके षष्ठानुवाकात् एकादशोऽनुवाकं यावत्।

Objective – अत्र वसोर्धारा होमविषयाः प्रोक्ताः।

Unit – 5 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमप्रपाठके द्वादशानुवाकात् प्रपाठकान्तं यावत्।

Objective - अत्र वाजप्रसरीयहोमाः समाम्नाताः।

1st Semestar

Paper No- 3

विषय:- तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे पञ्चमप्रश्नः सब्राह्मणं विद्यारण्यभाष्यम्।

Unit – 1 तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे पञ्चमप्रश्ने १-२ अनुवाकौ।

Objective - अत्र अन्वारम्भणीयेष्टिः सौमिकी ब्रह्मणविधिः प्रोच्यते।

Unit – 2 तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे पञ्चमप्रश्ने ३-४ अनुवाकौ।

Objective – अत्र विष्णोरतिक्रमः, अतिमोक्षमन्त्राश्च प्रोक्ताः।

Unit – 3 तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे पञ्चमप्रश्ने ५-७ अनुवाकाः।

Objective – अत्र आदित्यग्रह- पत्नीविषयमन्त्राश्च आम्नाताः, स्मृचावृक्षविषयाः अपि प्रोक्ताः।

Unit – 4 तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे पञ्चमप्रश्ने ८-९ अनुवाकौ।

Objective – अत्र दधिग्रहमन्त्राः सब्राह्मणं प्रोक्ताः।

Unit – 5 तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे पञ्चमप्रश्ने १०-११ अनुवाकौ।

Objective - अत्र गवामयने अतिग्राह्याः प्रोक्ताः, पाशुकहोत्रमन्त्राः अपि प्रोक्ताः।

1st Semestar

Interdisciplinary

Paper No- 4

विषय:- ऋग्वेदभाष्यभूमिका (सायणभाष्यम्)

Unit – 1 ऋग्वेदस्याभ्यर्हितत्वम्, वेदप्रमाण्यम्, मन्त्रप्रमाण्यम्, विचारश्च ।

Objective - चतुर्णामपि वेदानां मध्ये ऋग्वेदस्यैव प्रधान्यं वेदस्य प्रमाणविचयचर्चा वर्णिताऽस्ति । पूर्वपक्षमतखण्डनपुरःसरं सैद्धान्तिकविचारः वर्णितः ।

Unit – 2 ब्राह्मणप्रामाण्यम्, वेदापौरुषेयत्वम् ।

Objective – अत्र ब्राह्मणग्रन्थानाम् अध्ययनपरकत्वे आवश्यकता सम्पादिता वर्तते । तथा वेदाः अपौरुषेयाः इति प्रपाद्यन्ते ।

Unit – 3 मन्त्रलक्षणम्, ब्राह्मणलक्षणम्, ऋगादीनां लक्षणम् ।

Objective – वेदोक्तमन्त्राणां मीमांसानुगुणं लक्षणविचारः । तथा ब्राह्मणभागस्य लक्षणविचारः, ऋगादीनां वेदानां लक्षणञ्च विचारितम् ।

Unit – 4 अध्ययनविधिः, वेदार्थज्ञानप्रशंसा ।

Objective – वेदादीनामध्ययनपरिविधेः वर्णनम्, किञ्च सामवेय्ययनस्य प्रशंसा च वर्णिताः ।

Unit – 5 अनुबन्धचतुष्टयम्, षडङ्गानां परिचयश्च ।

Objective - वेदस्य विषयः सम्बन्ध- प्रयोजनम्- अधिकारी वर्णना तथा शिक्षादीनां षडङ्गानां विचारः प्रतिपादितः ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

ऋग्वेदभाष्यभूमिकाग्रन्थः प्रकरणग्रन्थत्वेन प्रसिद्धः । अस्मिन् ग्रन्थे प्रतिपादितविषयाः

अत्यन्तं प्रसिद्धाः । वेदस्वरूपं मन्त्रब्राह्मणयोः लक्षणप्रामाण्यविचारः, वेदस्यापौरुषत्वम्,

वेदार्थज्ञानप्रशंसा, षडङ्गानां स्वरूपं इत्येते विषयाः ग्रन्थेऽस्मिन् मीमांसाशास्त्रानुगुणं प्रतिपादिताः।

सर्वैः संस्कृतच्छात्रैः एतस्य ग्रन्थस्य अवश्यमध्ययनं कर्तव्यम्। येन वेदसम्बन्धिज्ञानं नियतं

भवितुमर्हति।

1st Semestar

SOFTCORE

Paper No- 5

विषयः- वैदिकसाहित्यस्येतिहासः

Unit – 1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः।

Objective - चतुर्णामपि वेदानामलौकिकोपायेन फलप्रदानत्वे महिमावर्णनं तथा वेदशब्दस्य चत्वारः अर्थाः प्रतिपादिताः

Unit – 2 ऋग्वेदस्य परिचयः, यजुर्वेदपरिचयः

Objective – अत्र ऋग्वेदस्य उपलभ्यमानानां पञ्चशाखानां तथा यजुर्वेदस्य शुक्ल-कृष्णयोः भेदं निरूपणं कृत्वा यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः वर्णितः।

Unit – 3 सामवेदस्यपरिचयः, अथर्ववेदस्य परिचयः

Objective – सामवेदस्य उपलब्धानां शाखानां वर्णनं तथा अथर्ववेदस्य प्रचलितशाखानां वर्णनं कृत्वा तदन्तर्गत विषयाणां विवेचनं कृता वर्तते।

Unit – 4 ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्

Objective – अत्र चतुर्णामपि वेदानां ब्राह्मणपरिचयः तथा ब्राह्मणे विद्यमानदशविधलक्षणानां वर्णनं कृत्वा ब्राह्मणवैशिष्ट्यं प्रतिपादितम्।

Unit – 5 आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम्, परिचयश्च ।

Objective - अत्र चतुर्णामपि वेदानामुपलब्ध-आरण्यकानां वर्णनं किञ्च वेदानुगुणमुपनिषदां वैशिष्ट्यञ्च प्रतिपादितम्।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् चतुर्णां वेदानामुपरि मौलिकविषयाः प्रतिपादिताः किं तत्र वेदस्य विषयः, वेदेषु कथं देवोपासना आध्यात्मविद्या तथा दार्शनिकानि तत्त्वानि गुम्फितानि सन्ति, एतस्य पत्रस्याध्ययनेन तत् सर्वं स्पष्टतया ज्ञातुं शक्यते। ब्राह्मणारण्यकोपनिषदः स्वरूपं तत्र वर्णितमस्ति। तदपि पत्रेऽस्मिन् प्रतिपादितं वर्तते। अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारो भवति।

2nd Semestar

Paper No- 6

विषयः- तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमप्रपाठकः/पञ्चमप्रपाठकः।

Unit – 1 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमप्रपाठके १-३ अनुवाकाः।

Objective - अत्र शुक्ल-मन्थिग्रहमन्त्राः, प्रचारमन्त्राः, अग्न्याधानम्, कालविचार, देवयजनसम्भाराः

Unit – 2 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमप्रपाठके ४-६ अनुवाकाः।

Objective – अत्र अग्न्याधानविषयाः सविस्तरं प्रतिपादितम्।

Unit – 3 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमप्रपाठके ७-१० अनुवाकाः।

Objective – अत्र आधानमन्त्राः सव्राह्मणं प्रतिपाद्यन्ते।

Unit – 4 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे पञ्चमप्रपाठके आदितः पञ्चमोऽनुवाकः।

Objective – अत्र पुनराधानं प्रकरणं प्रोक्तम्।

Unit – 5 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमप्रपाठके ६-११ अनुवाकं यावत्।

Objective - अत्र पुनराधानं प्रकरणं प्रोक्तम्।

2nd Semestar

Paper No- 7

विषय:- तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे पञ्चमप्रपाठकः।

Unit – 1 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे पञ्चमप्रपाठके १-३ अनुवाकाः।

Objective - अत्र नक्षत्रेष्टिविषयाः, कालविशेषाश्च प्रोक्ताः।

Unit – 2 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे पञ्चमप्रपाठके ४-६ अनुवाकाः।

Objective – अत्र सोमशेषभूताः, चातुर्मास्यशेषभूताः समाम्नाताः।

Unit – 3 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे पञ्चमप्रपाठके ७-८ अनुवाकाः।

Objective – अत्र अग्निचयनशेषाः प्रोक्ताः ।

Unit – 4 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे पञ्चमप्रपाठके ९-१० अनुवाकौ ।

Objective – अत्र सोमशेषाः विहिताः ।

Unit – 5 तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे पञ्चमप्रपाठके ११-१२ अनुवाकौ ।

Objective - अत्र सवनीयपुरोडाशमन्त्राः, सप्तछन्दांसि विषयाः आम्नाताः ।

2nd Semestar

Paper No- 8

विषय:- तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे प्रथमप्रपाठकः ।

Unit – 1 तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे प्रथमप्रपाठके १-२ अनुवाकौ ।

Objective - अत्र अग्निहोत्रमाहात्म्यनिरूपणं च विहितम् ।

Unit – 2 तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे प्रथमप्रपाठके ३-४ अनुवाकौ ।

Objective – अत्र हविःसंस्कारः विषयाः प्रोक्ताः ।

Unit – 3 तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे प्रथमप्रपाठके ५-६ अनुवाकौ ।

Objective – अत्र अग्निहोत्रे काम्यद्रव्याणि प्रोक्तानि तथा अभ्युद्रवणं प्रोच्यते ।

Unit – 4 तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे प्रथमप्रपाठके ७-८ अनुवाकौ ।

Objective – अत्र होमद्रव्यस्य सर्वदेवताप्रीतिः, दोहनप्रकारश्च आम्नाताः ।

Unit – 5 तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे प्रथमप्रपाठके ९-११ अनुवाकाः।

Objective अत्र अग्निष्टोमविधिमन्त्राः विहिताः।

2nd Semestar

Interdisciplinary

Paper No- 9

विषय:- निरुक्तम् सप्तमोऽध्यायः

Unit – 1 सप्तमोऽध्यायस्य प्रथमपादः

Objective - अत्र मन्त्राणां त्रैविध्यं नाम परोक्षकृताः, प्रत्यक्षकृताः, आध्यात्मिकाश्च मन्त्राः वर्णिताः सन्ति। यज्ञे अग्नेः विष्णोश्च प्राथम्यं वर्णितम्।

Unit – 2 सप्तमोऽध्यायस्य द्वितीयपादः।

Objective – अत्र यज्ञसम्बन्धी विचारः देवानां पृथिवी, अन्तरिक्ष, द्यलोकादिषु विद्यमानस्वरूपविषये तथा देवतानाम् आकारचिन्तनं वर्णितम्।

Unit – 3 सप्तमोऽध्यायस्य तृतीयपादः।

Objective – तिस्र एव देवताः इति यास्कस्य अभिप्रायानुगुणं भक्तिसाहचर्यं च वर्णितम्। तत्र मन्त्रस्य व्युत्पत्तिः छन्दसां परिचयश्च वर्णितोऽस्ति।

Unit – 4 सप्तमोऽध्यायस्य चतुर्थपञ्चमपादौ।

Objective – अत्र अग्निशब्दस्य व्युत्पत्तिपुरःसरं वर्णनम्,
ऋग्वेदोक्तमन्त्राणामुदाहरणपुरःसरम् अग्नेर्महिमावर्णनम्, जातवेद इति
शब्दस्य व्युत्पत्तिः निदर्शनम्।

Unit – 5 सप्तमोऽध्यायस्य षष्ठसप्तमपादौ।

Objective अत्र वैश्वानरशब्दस्य उपरि विचारः, अग्नेः लोकत्रयेषु व्यापकत्वस्वरूपम्,
एवञ्च वृष्टेः रहस्यं प्रतिपादितम्।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

अध्यायेऽस्मिन् मन्त्राणां भेदाः, तिस्र एव देवताः अग्नि, इन्द्रः, आदित्य-इत्येतासां
देवतानां निर्वचनम्। तथा अग्नेः जातवेदः वैश्वानरः इति नामभिः निर्वचनादिकं समाम्नातम्। तथा
अग्निशब्दस्य व्युत्पत्तिः धातुभ्यः निष्पन्नाः इत्यपि आलोचितम्।

2nd Semestar

SOFTCORE

Paper No- 10

विषयः- वैदिकसाहित्यस्येतिहासः

Unit – 1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः।

Objective - चतुर्णामपि वेदानामलौकिकोपायेन फलप्रदानत्वे महिमावर्णनं तथा
वेदशब्दस्य चत्वारः अर्थाः प्रतिपादिताः।

Unit – 2 ऋग्वेदस्य परिचयः। यजुर्वेदपरिचयः।

- Objective – अत्र ऋग्वेदस्य उपलभ्यमानानां पञ्चशाखानां तथा यजुर्वेदस्य शुक्ल-
कृष्णयोः भेदं निरूपणं कृत्वा यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः वर्णितः।
- Unit – 3 सामवेदस्यपरिचयः, अथर्ववेदस्य परिचयः।
- Objective – सामवेदस्य उपलब्धानां शाखानां वर्णनं तथा अथर्ववेदस्य प्रचलितशाखानां
वर्णनं कृत्वा तदन्तर्गत विषयाणां विवेचनं कृता वर्तते।
- Unit – 4 ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्।
- Objective – अत्र चतुर्णामपि वेदानां ब्राह्मणपरिचयः तथा ब्राह्मणे
विद्यमानदशविधलक्षणानां वर्णनं कृत्वा ब्राह्मणवैशिष्ट्यं प्रतिपादितम्।
- Unit – 5 आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम्, परिचयश्च ।
- Objective - अत्र चतुर्णामपि वेदानामुपलब्ध-आरण्यकानां वर्णनं किञ्च वेदानुगुणमुपनिषदां
वैशिष्ट्यञ्च प्रतिपादितम्।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् चतुर्णां वेदानामुपरि मौलिकविषयाः प्रतिपादिताः किं तत्र वेदस्य विषयः, वेदेषु
कथं देवोपासना आध्यात्मविद्या तथा दार्शनिकानि तत्त्वानि गुम्फितानि सन्ति, एतस्य पत्रस्याध्ययनेन
तत् सर्वं स्पष्टतया ज्ञातुं शक्यते। ब्राह्मणारण्यकोपनिषदः स्वरूपं तत्र वर्णितमस्ति। तदपि पत्रेऽस्मिन्
प्रतिपादितं वर्तते। अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारो भवति।

